

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

14. ožujka 2013.(*)

„Tržišno natjecanje – Članak 101. stavak 1. UFEU-a – Primjena sličnog nacionalnog propisa – Nadležnost Suda – Bilateralni sporazumi između osiguravajućeg društva i autoserviserâ o naknadama za popravak po satu – Povećanje naknade ovisno o broju ugovora o osiguranju koje su za osiguravajuće društvo sklopili ti serviseri u svojstvu posrednika – Koncept ,sporazuma koji ima za cilj ograničavanje tržišnog natjecanja”

U predmetu C-32/11,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága (Mađarska), odlukom od 13. siječnja 2010., koju je Sud zaprimio 21. siječnja 2011., u postupku

Allianz Hungária Biztosító Zrt,

Generali-Providencia Biztosító Zrt,

Gépjármű Márkakereskedők Országos Szövetsége,

Magyar Peugeot Márkakereskedők Biztosítási Alkusz Kft,

Paragon-Alkusz Zrt., pravni sljednik Magyar Opelkereskedők Bróker Kft

protiv

Gazdasági Versenyhivatal,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: A. Tizzano, predsjednik vijeća, M. Ilešič (izvjestitelj), A. Borg Barthet, M. Safjan i M. Berger, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Cruz Villalón,

tajnik: C. Strömholm, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 7. lipnja 2012.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Allianz Hungária Biztosító Zrt, Z. Hegymegi-Barakonyi i P. Vörös, *ügyvédek*,
- za Generali-Providencia Biztosító Zrt, G. Fejes i L. Scheuer-Szabó, *ügyvédek*,

- za mađarsku vladu, Z. Fehér, K. Szíjjártó i K. Molnár, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, V. Bottka, L. Malferrari i M. Kellerbauer, u svojstvu agenata,
- za Nadzorno tijelo EFTA-a, X. Lewis i M. Schneider, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 25. listopada 2012.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 101. stavka 1. UFEU-a.
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između društava Allianz Hungária Biztosító Zrt (u daljnjem tekstu: Allianz), Generali-Providencia Biztosító Zrt (u daljnjem tekstu: Generali), Magyar Peugeot Márkakereskedők Biztosítási Alkusz Kft (u daljnjem tekstu: Peugeot Márkakereskedők) i Paragon-Alkusz Zrt, pravnog sljednika Magyar Opelkereskedők Bróker Kft (u daljnjem tekstu: Opelkereskedők), te udruženja Gépjármű Márkakereskedők Országos Szövetsége (u daljnjem tekstu: GÉMOSZ), s jedne strane, i Gazdasági Versenyhivatal (tijelo za zaštitu tržišnog natjecanja, u daljnjem tekstu: GVH), s druge strane, u pogledu odluke kojom je potonje tijelo izreklo novčane kazne tim poduzetnicima i društvu Porsche Biztosítási Alkusz Kft (u daljnjem tekstu: Porsche Biztosítási) jer su sklopili niz sporazuma s protutržišnim ciljem (u daljnjem tekstu: sporna odluka).

Pravni okvir

Mađarski propisi

- 3 U preambuli Zakona br. LVII iz 1996. o zabrani nepoštene poslovne prakse ili prakse kojom se ograničava tržišno natjecanje (A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. Törvény, u daljnjem tekstu: Tpvvt) navedeno je:

„Zbog javnog interesa za očuvanje tržišnog natjecanja, koje služi gospodarskoj učinkovitosti i društvenom razvoju, te zbog interesa potrošača i poduzetnika koji poštuju zahtjeve poštenog poslovanja država mora pravnim propisima osigurati slobodno i pošteno tržišno natjecanje. U tu je svrhu potrebno donijeti pravila u području prava tržišnog natjecanja kojima se zabranjuju tržišne prakse koje su u suprotnosti sa zahtjevima poštenog tržišnog natjecanja ili kojima se ograničava tržišno natjecanje, sprečavaju koncentracije poduzetnika koje su štetne za tržišno natjecanje i istodobno osigurava poštovanje potrebnih organizacijskih i postupovnih uvjeta. Kako bi se ispunili ti ciljevi, Parlament, uzimajući u obzir potrebu za usklađivanjem propisa Europske

zajednice i tradicija mađarskog zakona u području tržišnog natjecanja, donosi sljedeći zakon [...]"

- 4 Člankom 11. stavcima 1. i 2. Tpv-a, naslovljenim „Zabrana sporazuma kojima se ograničava tržišno natjecanje”, predviđeno je:

„1. Zabranjuju se svi sporazumi među poduzetnicima, sva usklađena djelovanja i sve odluke udruženja poduzetnika, tijela javnog prava, udruženja i drugih sličnih subjekata [...] koji imaju za cilj ili koji imaju ili mogu imati za posljedicu sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja. Sporazumi sklopljeni među poduzetnicima koji nisu međusobno neovisni nisu obuhvaćeni tom definicijom.

2. Zabrana se osobito primjenjuje na:

(a) neposredno ili posredno utvrđivanje kupovnih ili prodajnih cijena ili drugih trgovinskih uvjeta;

(b) ograničavanje ili nadzor proizvodnje, distribucije, tehničkog razvoja ili ulaganja;

(c) dijeljenje tržišta opskrbe, ograničavanje izbora dobavljača i isključivanje mogućnosti određenih potrošača da kupe određene proizvode;

(d) dijeljenje tržišta, isključivanje prodaje ili ograničavanje izbora načina prodaje;

[stavljeno izvan snage]

(f) sprečavanje pristupa tržištu;

(g) slučajeve u kojima u pogledu poslova jednake vrijednosti ili iste vrste postoji diskriminacija među ugovornim strankama, osobito s obzirom na cijene, rokove plaćanja, uvjete i načine prodaje i kupnje, zbog koji su određene ugovorne stranke stavljene u nepovoljan položaj u tržišnom natjecanju;

(h) uvjetovanje sklapanja ugovora preuzimanjem obveza koje po svojoj naravi ili prema običajima u trgovini nisu ni u kakvoj vezi s predmetom tih ugovora.”

- 5 U obrazloženju Tpv-a prijedlog iz navedenog članka 11. opravdan je sljedećim razlozima:

„Najveće izmjene s vrlo važnim gospodarskim posljedicama očekuju se u području zabranjenih sporazuma. Glavni je razlog izmjena usklađivanje prava. [...] Člankom 85. Ugovora o EEZ-u utvrđena je opća zabrana sporazuma te su zabranjeni horizontalni i vertikalni sporazumi. [...] U području sporazuma prijedlogom se, kao i zakonom o tržištima kapitala i člankom 85. Ugovora o EEZ-u, potvrđuje načelo opće zabrane. To znači da se propisom utvrđuje načelo opće zabrane sporazuma i uspostavlja sustav izuzeća i odstupanja. [...] Člankom 11. stavkom 1. prijedloga ne zabranjuje se samo sve čime se ograničava ili isključuje (sprečava) tržišno natjecanje, kao što se to čini zakonom o tržištima kapitala, već se u skladu s člankom 85. Ugovora o EEZ-u zabranjuje i sve čime se narušava tržišno natjecanje. [...] Osim opće zabrane sporazuma, u prijedlogu se na temelju regulatornog rješenja primijenjenog u zakonu o tržištima kapitala i članku 85.

Ugovora o EEZ-u navodi netaksativni popis primjera tipičnih sporazuma kojima se ograničava tržišno natjecanje. Taj je popis širi od onoga iz zakona o tržištima kapitala i sličan je popisu tipičnih sporazuma iz članka 85. stavka 1. Ugovora o EEZ-u.”

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 6 Mađarski osiguravatelji, među ostalima Allianz i Generali, jednom godišnje dogovaraju sa servisnim radionicama uvjete i cijene koji se primjenjuju na usluge popravka koje plaća osiguravatelj u slučaju štete na osiguranim vozilima. Tako te radionice mogu odmah obavljati popravke u skladu s uvjetima i cijenama dogovorenima s osiguravateljem.
- 7 Od kraja 2002. mnogi ovlaštteni trgovci automobilima određene robne marke koji posluju i kao servisne radionice zahtijevali su od GÉMOSZ-a, nacionalnog udruženja ovlaštenih trgovaca automobilima određene robne marke, da svake godine u njihovo ime s osiguravateljima sklopi godišnje okvirne sporazume o naknadama po satu za popravak oštećenih vozila.
- 8 Ti su ovlaštteni trgovci dvostruko povezani s osiguravateljima. S jedne strane u slučaju nesreće popravljaju osigurana vozila u ime osiguravatelja, a s druge djeluju kao njihovi posrednici tako što, kao ovlaštenici vlastitih zastupnika u osiguranju ili povezanih zastupnika, prilikom prodaje ili popravka vozila svojim klijentima nude osiguranje automobila.
- 9 Tijekom 2004. i 2005. sklopljeni su okvirni sporazumi između GÉMOSZ-a i Allianz. Potonji je nakon toga na temelju okvirnih sporazuma sklopio pojedinačne sporazume s tim ovlaštenim trgovcima. U tim je sporazumima predviđeno da ovlaštteni trgovci primaju višu naknadu za popravke oštećenih vozila ako osiguranja automobila društva Allianz čine određeni postotak osiguranja koja je prodao ovlaštteni trgovac.
- 10 Generali u tom razdoblju nije sklopio nijedan okvirni sporazum s GÉMOSZ-om, ali je sklopio pojedinačne sporazume s tim ovlaštenim trgovcima. Iako ti sporazumi nisu sadržavali pisanu klauzulu o povećanju naknade kao što je ona koju su sadržavali sporazumi Allianz, GVH je ipak utvrdio da je Generali u praksi primjenjivao slične trgovinske poticaje.
- 11 GVH je u spornoj odluci utvrdio da ti sporazumi i drugi sporazumi koje je sklopilo pet tužitelja u glavnom postupku i društvo Porsche Biztosítási nisu u skladu s člankom 11. Tpv-t-a. Ti se sporazumi mogu razvrstati kako slijedi:
 - horizontalni sporazumi koje čine tri odluke koje je GÉMOSZ donio u razdoblju od 2003. do 2005. i u kojima su za ovlaštene trgovce automobilima određene robne marke utvrđene „preporučene cijene” za popravak vozila koje su bile primjenjive na osiguravatelje,
 - okvirni sporazumi koje su 2004. i 2005. sklopili GÉMOSZ i Allianz te pojedinačni sporazumi koje su u istom razdoblju sklopili određeni ovlaštteni trgovci s društvima Allianz i Generali u skladu s kojima naknada za popravak po satu ovisi o broju potpisanih ugovora o osiguranju,

– različiti sporazumi koje su u razdoblju od 2000. do 2005. sklopili Allianz odnosno Generali, s jedne strane, i Peugeot Márkakereskedők, Opelkereskedők i Porsche Biztosítási kao zastupnici u osiguranju, s druge strane, i čija je svrha utjecati na prakse potonjih, osobito određivanjem minimalnog broja ili postotka ugovora o osiguranju automobila koje zastupnik mora sklopiti u određenom razdoblju i davanjem naknade zastupniku koja ovisi o broju ugovora o osiguranju sklopljenih za predmetnog osiguravatelja.

- 12 GVH je utvrdio da je cilj tog paketa sporazuma, uzimajući ih u obzir zajedno i pojedinačno, bio ograničavanje tržišnog natjecanja na tržištu ugovora o osiguranju automobila i na tržištu usluga popravka automobila. GVH je smatrao da se na te sporazume ne primjenjuje članak 101. UFEU-a jer nije bilo učinka na trgovinu unutar Zajednice i da njihova nezakonitost proizlazi isključivo iz nacionalnog prava tržišnog natjecanja. Zbog te je nezakonitosti zabranio nastavak predmetnih praksi i izrekao novčane kazne u sljedećim iznosima: 5 319 000 000 HUF društvu Allianz, 1 046 000 000 HUF društvu Generali, 360 000 000 HUF GÉMOSZ-u, 3 600 000 HUF društvu Peugeot Márkakereskedők i 45 000 000 HUF društvu Opelkereskedők.
- 13 Na temelju tužbe za poništenje koju su podnijeli tužitelji u glavnom postupku Fővárosi Bíróság (sud u Budimpešti) djelomično je izmijenio spornu odluku, koja je, međutim, na temelju žalbe ponovno potvrđena odlukom Fővárosi Ítéltábla (Prizivni sud u Budimpešti).
- 14 Tužitelji u glavnom postupku podnijeli su žalbu protiv te presude pred Legfelsőbb Bíróság (Kasacijski sud) u kojoj su osobito tvrdili da predmetni sporazumi za cilj nisu imali ograničavanje tržišnog natjecanja.
- 15 Legfelsőbb Bíróság (Kasacijski sud) napominje, kao prvo, da je tekst članka 11. stavka 1. Tpv-t-a gotovo jednak tekstu članka 101. stavka 1. UFEU-u te da će tumačenje članka 11. Tpv-t-a, koje će se naposljetku donijeti u pogledu predmetnih sporazuma, u budućnosti isto tako imati učinak na tumačenje članka 101. UFEU-a u toj državi članici. Osim toga, taj sud ističe da postoji jasan interes za ujednačenim tumačenjem odredaba i pojmova prava Unije. Legfelsőbb Bíróság (Kasacijski sud) navodi, kao drugo, da Sud još nije donio odluku o tome mogu li se sporazumi kao što su oni o kojima je riječ u glavnom postupku smatrati „sporazumima koji po svojoj naravi imaju za cilj ograničavanje tržišnog natjecanja”.
- 16 U tim je okolnostima Legfelsőbb Bíróság (Kasacijski sud) odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Smatraju li se bilateralni sporazumi sklopljeni između osiguravajućeg društva i pojedinačnih autoservisera ili između osiguravajućeg društva i udruženja autoservisera, na temelju kojih naknada za popravak po satu koju osiguravajuće društvo plaća serviseru za popravak vozila koja su osigurana kod tog osiguravajućeg društva ovisi, među ostalim, o broju i postotku ugovora o osiguranju koje je za to osiguravajuće društvo sklopio serviser kao zastupnik u osiguranju, sporazumima koji imaju za cilj sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu te jesu li oni stoga u suprotnosti s člankom 101. stavkom 1. UFEU-a?”

Nadležnost Suda

- 17 Društva Allianz i Generali, mađarska vlada i Europska komisija smatraju da je Sud nadležan za davanje odgovora na prethodno pitanje iako se članak 101. stavak 1. UFEU-a ne primjenjuje na glavni postupak jer sporazumi o kojima je riječ u glavnom postupku nemaju učinka na trgovinu unutar Zajednice.
- 18 Komisija, koju su u pogledu tog pitanja na raspravi poduprli društvo Generali i mađarska vlada, upućuje na posebnu vezu između članka 101. UFEU-a i članka 11. Tpv-a koja proizlazi ne samo iz primjene jednakih pojmova, već i iz decentraliziranog sustava primjene prava tržišnog natjecanja uspostavljenog Uredbom Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o EZ-u (SL L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165.). Osim toga, iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da će Legfelsőbb Bíróság poštovati smjernice koje će dati Sud i da će ih ujednačeno primjenjivati u potpuno unutarnjim situacijama i u situacijama u kojima se istodobno primjenjuje članak 101. UFEU-a. Društvo Allianz među ostalim tvrdi da postoji interes Unije za ujednačenim tumačenjem odredbe koja je preuzeta iz prava Unije, kao što je članak 11. Tpv-a.
- 19 U tom pogledu valja podsjetiti da je u skladu s člankom 267. UFEU-a Sud nadležan odlučivati o prethodnim pitanjima koja se tiču tumačenja Ugovorâ i akata institucija Unije. U okviru suradnje između Suda i nacionalnih sudova uspostavljene tim člankom isključivo je na nacionalnim sudovima da s obzirom na specifičnosti predmeta ocijene je li prethodna odluka neophodna za donošenje presude i koliko su pitanja koja postavljaju Sudu relevantna. Slijedom navedenog, Sud je u načelu dužan donijeti odluku ako se postavljena pitanja odnose na tumačenje odredbe prava Unije (vidjeti presudu od 21. prosinca 2011., Cicala, C-482/10, Zb., str. I-14139., t. 15. i 16. i navedenu sudsku praksu).
- 20 Sud je na temelju te sudske prakse u više navrata presudio da je nadležan za odlučivanje o zahtjevima za prethodnu odluku koji se odnose na odredbe prava Unije u situacijama u kojima činjenice iz glavnog postupka ne potpadaju pod područje primjene prava Unije, ali u kojima se te odredbe primjenjuju na temelju nacionalnog zakonodavstva koje je – radi rješavanja potpuno unutarnjih situacija – usvojilo rješenja prava Unije. Naime, u takvim slučajevima postoji određeni interes Unije da se, radi izbjegavanja razlika u budućim tumačenjima, odredbe ili pojmovi koji su preuzeti iz prava Unije tumače na jednak način, bez obzira na okolnosti u kojima se primjenjuju (vidjeti u tom smislu presude od 18. listopada 1990., Dzodzi, C-297/88 i C-197/89, Zb., str. I-3763., t. 37., od 17. srpnja 1997., Leur-Bloem, C-28/95, Zb., str. I-4161., t. 27. i 32., od 11. siječnja 2001., Kofisa Italia, C-1/99, Zb., str. I-207., t. 32., od 14. prosinca 2006., Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, C-217/05, Zb., str. I-11987., t. 19., od 11. prosinca 2007., ETI i dr., C-280/06, Zb., str. I-10893., t. 21., od 20. svibnja 2010., Modehuis A. Zwijnenburg, C-352/08, Zb., str. I-4303., t. 33. i od 18. listopada 2012., Pelati, C-603/10, t. 18.).
- 21 U pogledu ovog zahtjeva za prethodnu odluku valja napomenuti da je člankom 11. stavcima 1. i 2. Tpv-a vjerno prenesen bitan sadržaj članka 101. stavka 1. UFEU-a. Međutim, iz preambula i obrazloženja Tpv-a jasno proizlazi da je mađarski zakonodavac želio uskladiti nacionalno pravo tržišnog natjecanja s pravom tržišnog natjecanja Unije i da je cilj članka 11. stavka 1. osobito „u skladu s člankom 85. Ugovora o EEZ-u”, koji je postao članak 101. UFEU-a, zabraniti „sve čime se narušava tržišno natjecanje”. Stoga

nije sporno da je zakonodavac odlučio jednako postupati s unutarnjim situacijama i situacijama koje su uređene pravom Unije.

- 22 Osim toga, iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da Legfelsőbb Bíróság smatra da pojmove iz članka 11. stavka 1. Tpv-ta treba tumačiti jednako kao istovjetne pojmove iz članka 101. stavka 1. UFEU-a i da je u tom pogledu tumačenje tih pojmova koje je dao Sud obvezujuće za njega.
- 23 U tim okolnostima valja smatrati da je Sud nadležan za odgovaranje na postavljeno pitanje koje se odnosi na članak 101. stavak 1. UFEU-a, iako se potonjom odredbom ne uređuje izravno situacija o kojoj je riječ u glavnom postupku.

Dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku

- 24 Mađarska vlada osporava dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku uz obrazloženje da činjenice koje je izložio sud koji je uputio zahtjev ne sadržavaju sve informacije koje su Sudu potrebne za davanje korisnog odgovora na postavljeno pitanje. Ta vlada tvrdi, među ostalim, da pri ocjeni pitanja jesu li bilateralni sporazumi na koje se odnosi prethodno pitanje imali za cilj ograničavanje tržišnog natjecanja valja uzeti u obzir ne samo te sporazume, već i cijeli sustav sporazuma, te činjenicu da se oni međusobno potkrepljuju.
- 25 Nadzorno tijelo EFTA-a također napominje, bez upućivanja na nedopuštenost tog zahtjeva, da sud koji je uputio zahtjev nije objasnio gospodarski i pravni okvir sporazuma o kojima je riječ u glavnom postupku, zbog čega je teško dati koristan odgovor.
- 26 Prema ustaljenoj sudskoj praksi Sud može odbiti zahtjev koji je postavio nacionalni sud samo kada očito proizlazi da zahtijevano tumačenje prava Unije nije ni u kakvom odnosu s činjenicama ili predmetom glavnog postupka, kada je problem hipotetske naravi ili kada Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima koji su nužni za davanje korisnog odgovora na postavljena pitanja (vidjeti osobito presude od 13. ožujka 2001., PreussenElektra, C-379/98, Zb., str. I-2099., t. 39., od 5. prosinca 2006., Cipolla i dr., C-94/04 i C-202/04, Zb., str. I-11421., t. 25., i od 15. studenoga 2012., Bericap Záródástechnikai, C-180/11, t. 58.).
- 27 Osobito kada je riječ o informacijama koje se moraju dostaviti Sudu u okviru odluke kojom se upućuje prethodno pitanje, one ne služe samo tome da Sudu omoguće davanje korisnih odgovora sudu koji je uputio zahtjev, već i da omoguće vladama država članica kao i drugim zainteresiranim stranama podnošenje očitovanja u skladu s člankom 23. Statuta Suda Europske unije. U tu je svrhu nužno da nacionalni sud odredi činjenični i zakonodavni okvir unutar kojeg se nalaze pitanja koja postavlja ili da barem objasni činjenične tvrdnje na kojima se ona temelje (vidjeti presudu od 16. veljače 2012., Varzim Sol, C-25/11, t. 30. i navedenu sudsku praksu).
- 28 Odluka kojom se upućuje prethodno pitanje sadržava dovoljan opis pravnog i činjeničnog okvira glavnog spora te se na temelju informacija koje je dostavio sud koji je uputio zahtjev može odrediti opseg postavljenog pitanja. Stoga je tom odlukom zainteresiranim stranama dana stvarna mogućnost podnošenja očitovanja u skladu s člankom 23. Statuta Suda, kao što je i vidljivo iz sadržaja očitovanja podnesenih Sudu.

- 29 Osim toga, na temelju informacija navedenih u odluci kojom se upućuje prethodno pitanje Sud može dati koristan odgovor kasacijskom sudu Legfelsőbb Bíróság. U tom pogledu valja podsjetiti da je u okviru postupka iz članka 267. UFEU-a, koji se temelji na jasnom odvajanju funkcija između nacionalnih sudova i Suda, uloga potonjeg ograničena na tumačenje odredaba prava Unije u pogledu kojih mu je postavljeno pitanje, u ovom predmetu članka 101. stavka 1. UFEU-a. Stoga nije na Sudu, već na Legfelsőbb Bíróság, da to tumačenje primijeni na ovaj predmet i naposljetku ocijeni, uzimajući u obzir sve elemente relevantne za situaciju u glavnom postupku te gospodarski i pravni okvir u koji je on smješten, imaju li predmetni sporazumi za cilj ograničavanje tržišnog natjecanja. Slijedom toga, čak i ako u odluci kojom se upućuje prethodno pitanje nisu dovoljno detaljno navedeni elementi i okvir za davanje te ocjene, takva praznina ne utječe na ispunjavanje zadaće Suda koja mu je dodijeljena člankom 267. UFEU-a.
- 30 Iz toga proizlazi da je zahtjev za prethodnu odluku dopušten.

O prethodnom pitanju

- 31 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 101. stavak 1. UFEU-a tumačiti u smislu da se sporazumi kojima društva za osiguranje automobila s ovlaštenim trgovcima automobilima koji posluju kao servisne radionice ili s udruženjem koje ih zastupa bilateralno dogovaraju naknadu po satu koju plaća osiguravajuće društvo za popravak vozila koja su kod njega osigurana, pri čemu je određeno da ta naknada ovisi, među ostalim, o broju i postotku ugovora o osiguranju koje je ovlašteni trgovac prodao kao posrednik za to društvo, mogu smatrati ograničavanjem tržišnog natjecanja s obzirom na „cilj” u smislu te odredbe.
- 32 Društva Allianz i Generali smatraju da takvi sporazumi ne čine ograničavanje s obzirom na „cilj” te da se stoga mogu smatrati povredom članka 101. stavka 1. UFEU-a samo ako se dokaže da stvarno mogu proizvesti protutržišne učinke. Suprotno tome, mađarska vlada i Komisija predlažu potvrđan odgovor na prethodno pitanje. Nadzorno tijelo EFTA-e smatra da odgovor na to pitanje ovisi o stupnju štetnosti tih sporazuma za tržišno natjecanje, koji treba odrediti sud koji je uputio zahtjev.
- 33 Najprije valja podsjetiti da sporazum, kako bi bio obuhvaćen zabranom iz članka 101. stavka 1. UFEU-a, mora imati „za cilj ili posljedicu sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu”. Prema ustaljenoj sudskoj praksi počevši od presude od 30. lipnja 1966, LTM (56/65, Zb., str. 337.) alternativna narav tog zahtjeva, koja je naznačena veznikom „ili”, prije svega dovodi do potrebe da se razmotri cilj sporazuma, poštujući pritom gospodarski okvir u kojem ga treba primjenjivati.
- 34 Shodno tome, ako se utvrdi protutržišni cilj sporazuma, nije potrebno ispitati njegove posljedice na tržišno natjecanje. Međutim, ako se analizom sadržaja sporazuma ne pokaže dovoljan stupanj štetnosti za tržišno natjecanje, treba ispitati posljedice sporazuma i, kako bi bio obuhvaćen zabranom, utvrditi postojanje elemenata koji pokazuju da je tržišno natjecanje stvarno bilo u znatnoj mjeri spriječeno, ograničeno ili narušeno (vidjeti presude od 4. lipnja 2009., T-Mobile Netherlands i dr., C-8/08, Zb., str. I-4529., t. 28. i 30., od 6. listopada 2009., GlaxoSmithKline Services i dr./Komisija i dr., C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P i C-519/06 P, Zb., str. I-9291., t. 55., od 4. listopada 2011., Football Association Premier League i dr., C-403/08 i C-429/08, Zb.,

str. I-9083., t. 135. i od 13. listopada 2011., Pierre Fabre Dermo-Cosmétique, C-439/09, Zb., str. I-9419., t. 34.).

- 35 Razlika između „povrede s obzirom na cilj” i „povrede s obzirom na posljedicu” proizlazi iz činjenice da se određeni oblici dogovora među poduzetnicima mogu zbog svoje naravi smatrati štetnima za dobro funkcioniranje uobičajenog tržišnog natjecanja (vidjeti presudu od 20. studenoga 2008., Beef Industry Development Society i Barry Brothers, C-209/07, Zb., str. I-8637., t. 17., gore navedenu presudu T-Mobile Netherlands i dr., t. 29. i presudu od 13. prosinca 2012., Expedia, C-226/11, t. 36.).
- 36 Kako bi se ocijenilo uključuje li sporazum ograničavanje tržišnog natjecanja „s obzirom na cilj”, valja preispitati sadržaj njegovih odredaba, ciljeve koji se njime žele ostvariti te gospodarski i pravni okvir u koji je smješten (vidjeti gore navedene presude GlaxoSmithKline Services i dr./Komisija i dr., t. 58., Football Association Premier League i dr., t. 136. i Pierre Fabre Dermo-Cosmétique, t. 35.). Pri ocjenjivanju tog okvira valja isto tako uzeti u obzir narav obuhvaćene robe i usluga te stvarne uvjete funkcioniranja i strukture predmetnog ili predmetnih tržišta (vidjeti gore navedenu presudu Expedia, t. 21., i navedenu sudsku praksu).
- 37 Osim toga, iako namjera stranaka nije nužan čimbenik kada se utvrđuje je li sporazum ograničavajuće naravi, tijelima nadležnima za zaštitu tržišnog natjecanja, nacionalnim sudovima ili sudovima Unije ničime nije zabranjeno da taj čimbenik uzmu u obzir (vidjeti u tom smislu gore navedenu presudu GlaxoSmithKline Services i dr./Komisija i dr., t. 58., i navedenu sudsku praksu).
- 38 Nadalje, Sud je već utvrdio da je, kako bi se smatralo da sporazum ima protutržišni cilj, dovoljno da može imati negativne posljedice za tržišno natjecanje, odnosno da u konkretnom slučaju može dovesti do sprečavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu. Pitanje je li i u kojoj je mjeri stvarno nastala takva posljedica može biti važno samo za izračun iznosa novčanih kazni i procjenu prava na naknadu štete (vidjeti gore navedenu presudu T-Mobile Netherlands i dr., t. 31.).
- 39 U pogledu sporazuma iz prethodnog pitanja valja navesti da se oni odnose na naknadu po satu koju osiguravajuće društvo plaća ovlaštenim trgovcima automobilima koji posluju kao servisne radionice za popravak vozila u slučaju nesreće. U njima je predviđeno da se ta naknada povećava u skladu s brojem i postotkom ugovora o osiguranju koje je ovlašteni trgovac prodao za to društvo.
- 40 Stoga se takvim sporazumima naknada za popravak oštećenih vozila povezuje s naknadom za zastupništvo u osiguranju automobila. Povezivanje tih dviju različitih usluga moguće je zbog posebne okolnosti da ovlašteni trgovci u odnosu na osiguravatelje imaju dvostruku ulogu, ulogu posrednika ili zastupnika, koji svojim klijentima u trenutku prodaje ili popravka vozila nude osiguranje automobila, i ulogu servisnih radionica, koje u ime osiguravatelja popravljaju oštećena vozila.
- 41 Međutim, iako uspostava takve veze između dviju djelatnosti koje su u načelu neovisne ne znači automatski da predmetni sporazum ima za cilj ograničavanje tržišnog natjecanja, ona je važan čimbenik kada se utvrđuje je li taj sporazum po svojoj naravi štetan za pravilno funkcioniranje uobičajenog tržišnog natjecanja, što je osobito slučaj ako je neovisnost tih djelatnosti nužna za to funkcioniranje.

- 42 Nadalje, valja uzeti u obzir činjenicu da takav sporazum može utjecati ne samo na jedno tržište, već na dva, a u ovom predmetu na tržište osiguranja automobila i tržište usluga popravka vozila, te da njegov cilj treba ocijeniti s obzirom na oba predmetna tržišta.
- 43 U tom pogledu na početku valja naglasiti, suprotno onomu što, čini se, smatraju društva Allianz i Generali, da se okolnošću da se oba slučaja tiču vertikalnih odnosa ni na koji način ne isključuje mogućnost da sporazum o kojem je riječ u glavnom postupku čini ograničavanje tržišnog natjecanja „s obzirom na cilj”. Iako su vertikalni sporazumi po svojoj naravi često manje štetni za tržišno natjecanje od horizontalnih sporazuma, u određenim okolnostima i oni mogu imati osobito ograničavajući potencijal. Stoga je Sud već u više navrata presudio da je vertikalni sporazum za cilj imao ograničavanje tržišnog natjecanja (vidjeti presude od 13. srpnja 1966., Consten i Grundig/Komisija, 56/64 i 58/64, Zb., str. 429., od 1. veljače 1978., Miller International Schallplatten/Komisija, 19/77, Zb., str. 131., od 3. srpnja 1985., Binon, 243/83, Zb., str. 2015., i gore navedenu presudu Pierre Fabre Dermo-Cosmétique).
- 44 Nadalje, u pogledu ocjene cilja sporazuma o kojima je riječ u glavnom postupku u odnosu na tržište osiguranja automobila valja utvrditi da takvim sporazumima osiguravajuća društva kao što su Allianz i Generali žele održati ili povećati svoje tržišne udjele.
- 45 Nesporno je da ako bi između tih dvaju društava postojao horizontalni sporazum ili usklađeno djelovanje s ciljem podjele tržišta, takav bi se sporazum ili praksa smatrali ograničavanjem s obzirom na cilj te bi doveli i do nezakonitosti vertikalnih sporazuma sklopljenih za provedbu tog sporazuma ili usklađenog djelovanja. Međutim, društva Allianz i Generali osporavaju da su djelovali sporazumno ili usklađeno te tvrde da je u spornoj odluci utvrđeno da nije bilo takvog sporazuma ili djelovanja. Na sudu je koji je uputio zahtjev da provjeri točnost tih tvrdnji i utvrdi, u mjeri u kojoj je to omogućeno nacionalnim pravom, ima li dovoljno dokaza na temelju kojih se može utvrditi postojanje sporazuma ili usklađenog djelovanja između Allianz i Generalija.
- 46 Međutim, čak i ako ne postoji sporazum ili usklađeno djelovanje između tih osiguravajućih društava, ipak valja provjeriti, uzimajući u obzir gospodarski i pravni okvir u koji su smješteni, jesu li vertikalni sporazumi o kojima je riječ u glavnom postupku dovoljno štetni za tržišno natjecanje na tržištu osiguranja automobila da čine ograničavanje tržišnog natjecanja s obzirom na cilj.
- 47 To bi osobito mogao biti slučaj, kao što tvrdi mađarska vlada, ako se zbog uloge koja im je dodijeljena u skladu s nacionalnim pravom, od ovlaštenih trgovaca koji djeluju kao posrednici ili zastupnici u osiguranju zahtijeva neovisnost od osiguravajućih društava. U tom pogledu ta vlada navodi da ti ovlašteni trgovci ne djeluju u ime osiguravatelja, već u ime ugovaratelja osiguranja, te je njihov posao ugovaratelju osiguranja iz ponude različitih osiguravajućih društava ponuditi osiguranje koje je za njega najprikladnije. Na sudu je koji je uputio zahtjev da provjeri može li se, u tim okolnostima i s obzirom na očekivanja tih ugovaratelja osiguranja, sporazumima o kojima je riječ u glavnom postupku znatno narušiti pravilno funkcioniranje tržišta osiguranja automobila.
- 48 Osim toga, ti bi sporazumi činili ograničavanje tržišnog natjecanja s obzirom na cilj i ako bi sud koji je uputio zahtjev utvrdio da će, s obzirom na gospodarski okvir, na tom tržištu vjerojatno doći od isključivanja ili ozbiljnog slabljenja tržišnog natjecanja nakon

sklapanja tih sporazuma. Kako bi procijenio vjerojatnost nastanka takve posljedice, taj sud osobito treba uzeti u obzir strukturu tog tržišta, postojanje alternativnih distribucijskih kanala i važnost svakog od njih te tržišnu snagu predmetnih društava.

- 49 Naposljetku, u pogledu ocjene cilja sporazuma o kojima je riječ u glavnom postupku u odnosu na tržište usluga popravka vozila valja uzeti u obzir činjenicu da su ti sporazumi očito sklopljeni na temelju „preporučenih cijena” utvrđenih u trima odlukama koje je GÉMOSZ donio u razdoblju od 2003. do 2005. U tom je kontekstu na sudu koji je uputio zahtjev da utvrdi točnu narav i opseg tih odluka (vidjeti u tom smislu presudu od 2. travnja 2009., Pedro IV Servicios, C-260/07, Zb., str. I-2437., t. 78. i 79.).
- 50 Ako taj sud utvrdi da su odluke koje je u tom razdoblju donio GÉMOSZ stvarno imale za cilj ograničavanje tržišnog natjecanja usklađivanjem naknada po satu za popravak vozila i da su osiguravajuća društva spornim sporazumima dobrovoljno potvrdila te odluke, što se može pretpostaviti ako je osiguravajuće društvo sklopilo sporazum izravno s GÉMOSZ-om, nezakonitošću tih odluka bili bi obuhvaćeni i ti sporazumi, koji bi se stoga isto tako smatrali ograničavanjem tržišnog natjecanja s obzirom na cilj.
- 51 Uzimajući u obzir sva prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti da članak 101. stavak 1. UFEU-a treba tumačiti u smislu da se sporazumi kojima društva za osiguranje automobila s ovlaštenim trgovcima automobilima koji posluju kao servisne radionice ili s udruženjem koje ih zastupa bilateralno dogovaraju naknadu po satu koju plaća osiguravajuće društvo za popravak vozila koja su kod njega osigurana, pri čemu je određeno da ta naknada ovisi, među ostalim, o broju i postotku ugovora o osiguranju koje je ovlaštenu trgovac prodao kao posrednik za to društvo, mogu smatrati ograničavanjem tržišnog natjecanja s obzirom na „cilj” u smislu te odredbe ako je iz konkretnog i pojedinačnog ispitivanja sadržaja i cilja tih sporazuma te gospodarskog i pravnog okvira u koji su smješteni očito da su po svojoj naravi štetni za pravilno funkcioniranje uobičajenog tržišnog natjecanja na jednom od dvaju predmetnih tržišta.

Troškovi

- 52 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

Članak 101. stavak 1. UFEU-a treba tumačiti u smislu da se sporazumi kojima društva za osiguranje automobila s ovlaštenim trgovcima automobilima koji posluju kao servisne radionice ili s udruženjem koje ih zastupa bilateralno dogovaraju naknadu po satu koju plaća osiguravajuće društvo za popravak vozila koja su kod njega osigurana, pri čemu je određeno da ta naknada ovisi, među ostalim, o broju i postotku ugovora o osiguranju koje je ovlaštenu trgovac prodao kao posrednik za to društvo, mogu smatrati ograničavanjem tržišnog natjecanja s obzirom na „cilj” u smislu te odredbe ako je iz konkretnog i pojedinačnog ispitivanja sadržaja i cilja tih sporazuma te gospodarskog i pravnog okvira u koji su smješteni očito da su po svojoj naravi štetni za pravilno funkcioniranje uobičajenog tržišnog natjecanja na jednom od dvaju predmetnih tržišta.

[Potpisi]

* Jezik postupka: mađarski

RADNI PRIJEVOD